

EURO – kdy bude ČR připravena na hladký vstup do eurozóny?

Dokument vypracovaný Katedrou ekonomické statistiky FIS VŠE v Praze stručně shrnuje základní úskalí případného přijetí eura v ČR.

Praha, červen 2020

Otázka přijetí společné evropské měny je v české společnosti diskutovaná dlouhodobě. Zaznívají argumenty podpůrné, stejně jako argumenty kritizující buď společnou měnu jako takovou, nebo charakter a podmínky evropské měnové unie (EMU), do níž by země měla v případě přijetí jednotné měny automaticky vstoupit. V rámci katedry ekonomické statistiky k diskusi přistupujeme primárně z pohledu analýzy ekonomických indikátorů a hodnocení připravenosti hospodářství ČR pro případný vstup do měnové unie. Interní pracovní studii katedry připojujeme v druhé části dokumentu.

V rámci dlouhodobé odborné spolupráce mezi Katedrou ekonomické statistiky FIS VŠE (KEST) a Českou pirátskou stranou vypracovala KEST stručnou shrnující analýzu základních bodů, které je vhodné zvážit při rozhodování o přistoupení k EMU, a to s důrazem na úroveň a vývoj vnitřních hospodářských procesů v ČR.

Analýza si klade za cíl popsat aspekty vnitřního nastavení hospodářství ČR, protože to jsou parametry (alespoň teoreticky) ovlivnitelné, nikoli hodnotit současnou podobu EMU, její nastavení, principy a podmínky fungování, nebo ekonomickou situaci jednotlivých členských států eurozóny.

V první části srovnáme vývoj cenové hladiny ČR a EU, zhodnotíme postavení ekonomiky z hlediska její otevřenosti a také upozorníme na situaci ČNB, která je důležitým (ne-li nejdůležitějším) orgánem při celém procesu přistoupení k EMU. Základní analýza výchozích podmínek vytváří předpoklady pro rozhodnutí, zda je vhodnější přiklonit se k variantě rychlejšího přistoupení i přes existenci zjevných ekonomických rozdílů (ty mohou následně vyústit buď v určité ekonomické „šoky“, nebo mohou naopak znamenat dlouhodobé zakonzervování ekonomického prostředí), nebo zda zvolit pomalejší variantu, založenou na (alespoň částečné) konvergenci české ekonomiky k EMU ještě před vstupem do ní.

Výchozí podmínky ČR

Česká ekonomika vykazuje v mnoha ohledech „konzistentní“ indikátory¹, jak v čase, tak i ve srovnání s hodnotami za EU (či EMU). V této části se budeme zabývat zejména ukazateli, které naopak konzistentní nejsou (zejména ve srovnání s hodnotami za ostatní státy EU nebo EMU). Zde považujeme za nutné buď přijmout opatření, která budou směřovat ke sblížení těchto ukazatelů, nebo důkladně zvážit rizika plynoucí z rychlého přistoupení v období, ve kterém ještě hodnoty ukazatelů nebudou dostatečně blízké.

Mezi nejvíce problematické oblasti patří:

1. Úroveň cenové hladiny

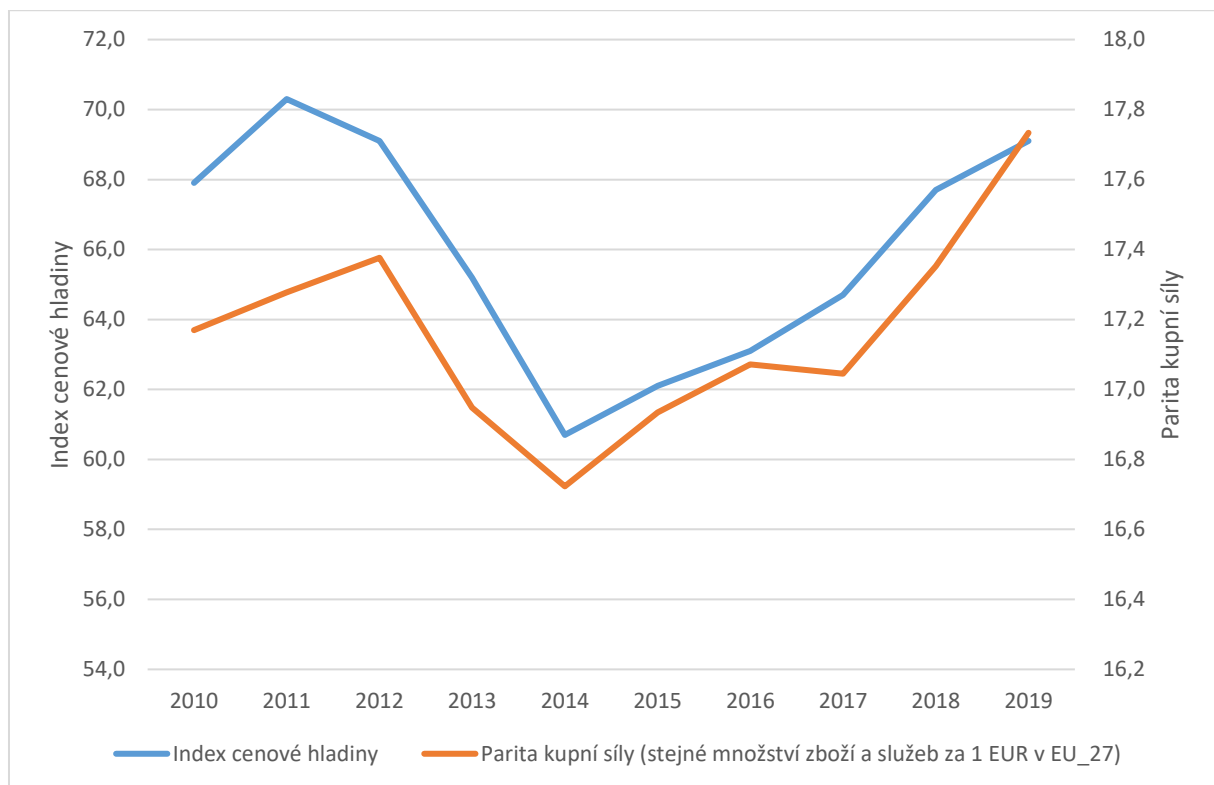
¹ Mezi takové parametry patří např. tržní úrokové sazby, které se od sazeb ostatních členských zemí příliš neliší (vysoký rozdíl by logicky znamenal příliš velký tlak např. na kurz CZK/EUR) nebo míru inflace.

2. Poměr exportu k HDP
3. Stav devizových rezerv a politika ČNB

1. Úroveň cenové hladiny

Cenová hladina v ČR (vyjádřeno paritou kupní síly²) je dlouhodobě na úrovni 60–70 % průměru cenové hladiny EU (záleží, za jaký okruh zboží a služeb cenovou hladinu srovnáváme). Jak je vidět z obr. 1, kde srovnáváme cenovou hladinu individuální spotřeby, na srovnání má výrazný vliv ekonomický vývoj ve srovnávaných ekonomikách. Ekonomické zpomalení v období 2012–2013 (spojené s velmi nízkou mírou inflace), snížily cenovou hladinu v ČR proti průměru EU-27 o přibližně 10 p.b. (z přibližně 70 % v roce 2012 na hodnotu téměř 60 % v roce 2014 a 64 % v roce 2017).

Obr. 1: Srovnání cenové hladiny ČR a EU_27 v letech 2010–2019, index cenové hladiny, parita kupní síly (individuální spotřeba)

Zdroj: Eurostat – databáze základních ukazatelů³

Na pravé ose obr. 1 je znázorněn také kurz CZK/EUR v paritě kupní síly a z něj je patrné, že „paritní“ kurz je na úrovni necelých 18 CZK/EUR (v ČR koupíte za 18 Kč stejné množství zboží a služeb, jako v EU za 1 EUR).

Tento stav znamená, že v ČR je v současnosti oproti jiným zemím EU levnější jak zboží (viz následující podkapitola), tak služby, které odrážejí cenu práce jako výrobního faktoru. To má dopad na charakter

² Blíže k měření cenové hladiny zde https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program

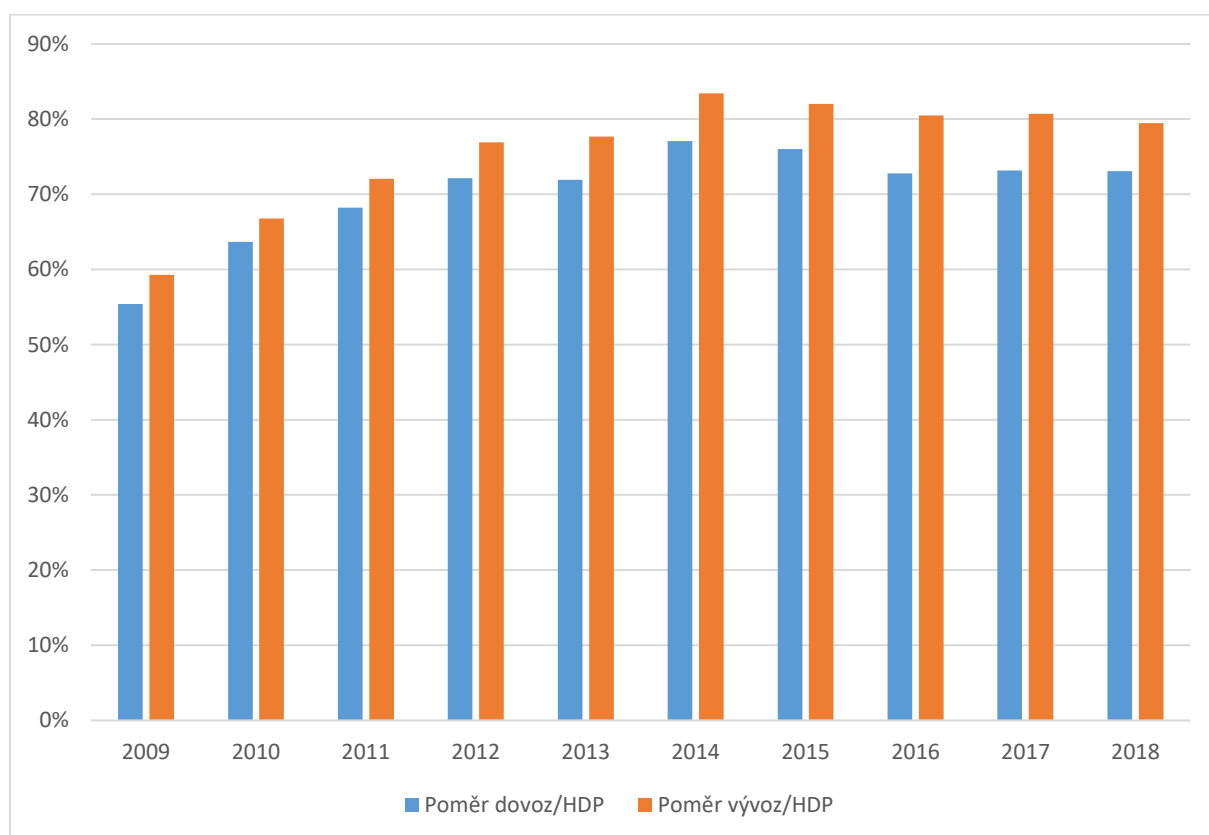
³ <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

zahraničních investic, které jsou orientované spíše na využití levnější pracovní síly než na obory s vysokou přidanou hodnotou).

2. Poměr exportu a importu ku HDP

Česká republika se po vstupu do EU stala výrazně otevřenější ekonomikou, než tomu bylo v předchozím období. Poměr vývozu k HDP je stabilně na úrovni 80 % (viz obr. 2), což je v porovnání s ostatními zeměmi EU v horní čtvrtině zemí. Když se zaměříme pouze na EMU, tak ze srovnatelných nebo větších ekonomik⁴ má vyšší hodnotu pouze Irsko (125 %⁵), Slovensko (93 %), Nizozemsko a Belgie (obě země přibližně 82 %). Velké ekonomiky EMU mají hodnoty výrazně nižší (Německo – 47 %, Španělsko 35 %, Francie a Itálie 32 %).

Obr. 2: Vývoj poměru exportu a importu a HDP v ČR (2009–2018)

Zdroj: ČSÚ – databáze ročních národních účtů⁶

Takto velký poměr exportu k HDP je citlivý na úroveň směnného kurzu a příliš rychlé změny mohou ovlivnit konkurenceschopnost českých výrobců na zahraničních trzích. Nutno však také podotknout, že export je v ČR (zejména ve zpracovatelském průmyslu) velmi náročný na dovoz. Částečně můžeme vidět tzv. importní náročnost i na obr. 2, kde s růstem exportu roste i import, ale pokud chceme odhadovat podíl importu přímo na exportu, musíme použít složitější techniky. Pro ilustraci

⁴ Menšími ekonomikami jsou Malta, Slovinsko, Lucembursko.

⁵ Údaje jsou za rok 2019 a zdrojem je databáze Eurostatu

⁶ http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.makroek_vydaj

doporučujeme analýzu ČSÚ „Co znamená vysoká dovozní náročnost české ekonomiky“⁷ nebo analýzu Unicredit Bank „Analýza zahraničního obchodu České republiky...“⁸.

Problematicky se může situace jevit také při hodnocení struktury ekonomiky ve větším územním detailu. Mohou existovat regiony, které jsou závislé např. na vývozu služeb (turistický ruch zaměřený na zahraniční klientelu); u těch je naopak závislost na dovozu spíše menší a proto je zde vliv „vyššího“ směnného kurzu CZK zásadnější.

3. Připravenost ČNB

Není naším cílem hodnotit připravenost centrální banky z hlediska např. lidských zdrojů nebo jiných kapacit⁹, ale je zřejmé, že v určitých aspektech musí centrální banka připravit svoji pozici tak, aby při přistoupení k EMU mohla zaručit a zajistit svoje postavení v bankovní soustavě a nejen tam.

V současné době má ČNB jako základní strategický cíl cenovou stabilitu, v tomto případě orientovanou téměř výlučně na vnitřní stabilitu, mající charakter tzv. cílování inflace (dodržení inflačního cíle). Tomuto cíli podřizuje banka téměř všechny kroky, což se projevilo např. na dlouhém období měnových intervencí, které trvalo od roku 2013 do roku 2017. Těmito intervencemi centrální banka oslabovala korunu při nulových úrokových sazbách¹⁰.

Tato měnová politika vedla k tomu, že v roce 2020 jsou devizové rezervy o 100 mld. EUR vyšší než v roce 2013¹¹ (nárůst o téměř 300 %) a i tato skutečnost může ovlivnit rozhodování o přistoupení nebo o termínu přistoupení k EMU. Vysoký objem cenných papírů v cizí měně, který v současnosti ČNB drží, totiž může ovlivnit např. budoucí likviditu centrální banky (při nevhodně zvoleném kurzu pro přistoupení v kombinaci s nepřipraveností ČNB na tento krok – viz následující kapitolu).

Pro doplnění uvádíme, že ČNB se již v roce 2003 komplexně otázkou přistoupení do EMU zabývala a zpracovala interní dokument o kurzovém mechanismu ERM II a kurzovém konvergenčním kritériu¹². Od té doby se však politika ČNB orientovala spíše na vnitřní cenovou stabilitu a využívá k tomu všech dostupných nástrojů, byť některé mohou výrazně ovlivnit budoucí rozhodování též o přistoupení k EMU.

Předpoklady pro přistoupení k EMU

Z výše uvedených bodů je zřejmé, že zejména rozhodnutí o úrovni směnného kurzu v okamžiku přistoupení je zásadní a jedná se spíše o rozhodnutí politické, než rozhodnutí ekonomické. Samotnému

⁷ Dostupné zde <https://www.czso.cz/documents/10180/20533812/csav121613.pdf/1608be60-b9e0-4403-96e8-8e2a5e6f6875?version=1.0>

⁸ Dostupné zde https://www.unicreditbank.cz/content/dam/cee2020-pws-cz/cz-dokumenty-2017/obance/tiskove-centrum/analyza_zahranicniho_obchodu_v_CR_poptavka_po_autech_10_2018.pdf

⁹ Pro ilustraci nutných kroků k přechodu na novou měnu doporučujeme publikaci Národní banky Slovenska, která před přistoupením k EMU vydala komplexní materiál popisující nezbytné kroky k přechodu na novou měnu http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1.pdf

¹⁰ Podrobněji zde <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/vzdelavani/menova-politika-clanky/12.-devizove-rezervy-a-devizove-intervence/index.html>

¹¹ Vývoj rezerv ČNB zde

https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/devizove_rezervy/drs_rada.htm

¹² Dokument ČNB zde <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Kurzovy-mechanismus-ERM-II-a-kurzove-konvergencki-kriterium/>

vstupu do EMU předchází podmínka účasti v evropském systému směnných kurzů ERM II, který ověřuje stabilitu měnového kurzu, ta však stanovuje limity velmi široce (o tom viz dále).

Pro lepší vymezení vhodné úrovně směnného kurzu je nutné alespoň hrubě popsat možné dopady přistoupení při vyšší úrovni směnného kurzu (pracovně můžeme hovořit o úrovni 25-27 CZK/EUR) a nižší úrovni (např. 20-23 CZK/EUR). Oba scénáře ilustrují alternativní dopady na domácí ekonomiku v případě přistoupení za různých výchozích podmínek.

Bez ohledu na námi zvolený scénář bude nutné, aby ČR vstoupila do režimu ERM II, který povoluje fluktuaci kurzu $\pm 15\%$ od centrální parity¹³, je povolena revalvace měny (např. Slovensko během účasti v ERM II revalvovalo měnu několikrát¹⁴), ne však devalvace měny a kurz by měl být v intervalu držen „bez silných intervencí“ centrální banky.

Pokud bychom brali za dlouhodobý stabilní kurz CZK/EUR hodnotu 25 Kč (vycházíme ze stavu před krizí v roce 2020), je toto pásmo 21,25-28,75 CZK/EUR. Je tedy velmi široké a zahrnuje i oba scénáře, které jsme vymezili jako vyšší i nižší úroveň kurzu při přistoupení k EMU.

Podmínka ERM II není v tomto případě nijak limitující (navíc s platností možnosti revalvace kurzu – viz slovenský příklad), avšak je nutné zmínit, že centrální paritu a následně i úroveň kurzu pro přistoupení stanovuje ECB a EK (ČR zde bude mít pochopitelně své zástupce u jednání, ale stanovení není pouze na „našem“ rozhodnutí). Při schvalování však bude zcela jistě přihlíženo i k vnitřnímu nastavení hospodářství a zejména k politice ČNB v této věci. Vstup do ERM II bude od ČNB vyžadovat změnu její politiky z monotematické orientace na vnitřní cenovou stabilitu na (minimálně) duální politiku vnitřní a vnější stability.

Přistoupení do EMU sebou nese i náklady. Část z nich tvoří přímé náklady, ČR vzniká povinnost podílet se na základním jmění ECB a na jejích devizových rezervách¹⁵, nebo náklady ČNB, komerčních bank a jednotlivých podniků na přechod (úprava software, výměna hotovosti, atd.). Pro odhad těchto nákladů lze použít zprávu centrální banky Slovenska¹⁶, která odhaduje tyto (jednorázové) náklady na úrovni 0,3 % HDP; v případě ostatních zemí, které přecházely dříve, na přibližně 0,6 % HDP. V rozsahu 0,3–0,6 % HDP se odhadují dopady i pro ČR¹⁷. Naopak proti nákladům stojí výnosy (či spíše úspory) díky nižší administrativní náročnosti, které se odhadují na úrovni 0,8 % HDP^{17,18} a spíše složitě kvantifikovatelné výnosy z vyššího přílivu zahraničního kapitálu (ty však kvantifikovat nechceme, protože může dojít k jejich výraznější strukturální změně v důsledku volby konkrétní úrovně směnného kurzu). Náklady na přechod by měly díky tomu být převýšeny úsporou a výnosem již v prvním roce.

1. Scénář „vysokého“ kurzu

Přistoupení k EMU dle scénáře „vysokého“ směnného kurzu (25–27 CZK/EUR) může mít několik pozitivních (zejména krátkodobých) dopadů, ale také negativní (zejména dlouhodobé) dopady:

¹³ Více o ERM II viz dokument ČNB <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Kurzovy-mechanismus-ERM-II-a-kurzove-konvergenční-kriterium/>

¹⁴ Viz dokument <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2011/02/03.pdf> (za povšimnutí stojí také komentář k možným manipulacím s kurzem díky úniku informací o nastavení centrální parity)

¹⁵ Viz dokument ECB o stanovení výše pro Slovensko

https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_02120090124cs00830086.pdf

¹⁶ http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1.pdf

¹⁷ http://www.euroskop.cz/gallery/2/850-studie_vlivu_zavedeni_eura_v_cr_na_ekonomiku.pdf

- Otevřenost ekonomiky není zásadně ohrožena, ekonomická struktura je v současnosti nastavena na danou úroveň směnného kurzu a lze předpokládat, že nedojde k zhoršení např. ochoty zahraničních investorů investovat v ČR (spíše naopak, sníží se transakční náklady).
- Z hlediska ČNB není závažným problémem vysoký objem devizových rezerv (objem aktiv v EUR odpovídá závazkům v CZK, které má ČNB směrem ke komerčním bankám¹⁸).
- Pozice domácností se v krátkém období nezmění, vklady i úvěry se přepočítají do EUR.
- V dlouhém období se předpokládá konvergence k stávajícím zemím EMU¹⁹ (zejména v oblasti cenové hladiny), čímž budou vyvolány silnější inflační tlaky (zde bude mít ČNB výrazně horší možnost vývoj cenové hladiny regulovat, ale to platí pro „vysoký“ i „nízký“ scénář, protože v obou scénářích centrální banka přichází o možnost měnových intervencí). Inflace přitom má odlišný dopad na rozdílné sociální vrstvy a může dojít ke zhoršení sociální situace některých domácností²⁰.
- Z hlediska podniků nebude tento „vyšší“ scénář vytvářet silnější tlaky na restrukturalizaci ekonomiky (stále budeme levnou pracovní silou a nebude zde motivace směřovat do ČR technologicky náročnější výrobu, která s sebou nese i vyšší přidanou hodnotu).

2. Scénář „nízkého“ kurzu (vycházející z dlouhodobého posilování CZK směrem k optimální úrovni)

Také „nízký“ směnný kurz s sebou nese různé dopady, pozitivní i negativní, ale v tomto případě jsou hlavními kritérii vůle a schopnost připravit ekonomiku na takovou situaci a vytvořit v ní podmínky, které nebudou zvyšovat nebezpečí případných šoků nebo jiných negativních projevů. Proto je v tomto případě nutné mít na zřeteli zejména následující dopady:

- Kvůli otevřenosti ekonomiky a jejímu nastavení na vysoké hodnoty kurzu (levný vývoz zboží i služeb), musí před vstupem do eurozóny dojít k apreciaci pozvolna (hladce), aby nedošlo k ohrožení některých subjektů v ekonomice.
- Změna ve směnném kurzu bude znamenat tlak na restrukturalizaci hospodářství směrem k činnostem s vyšší přidanou hodnotou (pozitivní tlak správným směrem).
- Dojde ke stagnaci nebo k částečnému zhoršení bilance zahraničního obchodu. To však může být vyváženo snížením cen některých nezbytných vstupů (např. pohonných hmot, energií).
- Snížení směnného kurzu může zlepšit pozici domácností – zvýší to jejich kupní sílu (levnější výrobky ze zahraničí) a tím i životní úroveň. Na druhou stranu zde je riziko deflace (kvůli snižujícím se cenám), proti které velmi bojuje ČNB, riziko vytěsnění domácích výrobců (kvůli vyšším cenám ve srovnání se zahraniční konkurencí).
- Je nutné řešit vysoké devizové rezervy ČNB, která by při „nízkém“ kurzu mohla mít ohroženou likviditu (drží vysoké částky v cenných papírech v EUR a pokud by se závazky u bank v Česku přepočítávaly nízkým kurzem, hrozí, že objem rezerv nepokryje závazky).
- Může dojít k potížím ve specifických odvětvích (např. již zmiňované odvětví služeb – zejména cestovní ruch orientovaný na zahraniční klientelu).

¹⁸ Struktura rozvahy ČNB zde https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/dekadni_bilance/cnb_bilance.html

¹⁹ Viz pozici Slovenska – grafy v příloze dokumentu

²⁰ Jde zejména o domácnosti důchodců, jejichž příjmy jsou téměř 100% závislé na sociálních transferech. Jejich výše sice zohledňuje inflační růst, ale ne vždy dokonale a hlavně s určitým zpožděním.

- Může dojít k tlakům spekulantů na kurz (avizovaná apreciace způsobí zvýšení poptávky po koruně, což ještě urychlí její posilování), což vyžaduje reakci ČNB.
- Posílení bude mít vliv na pozici tuzemských korunových věřitelů a naopak dlužníků mající dluh v EUR. Zejména u dlužníků může dojít k výraznému pozitivnímu posunu, kdy se jejich dluh v dlouhém horizontu díky kurzovým změnám sníží.

Závěry a doporučení

Výše zmíněná argumentace, která se snaží najít odpověď na otázku v titulku (Kdy bude ČR připravena na hladký vstup do EMU), není rozhodně kompletní a ještě více problematické je, že i na zmíněné argumenty mohou mezi odbornou veřejností existovat různé názory (ostatně se tak děje).

Níže uvedené body považujeme za stěžejní pro další diskusi o přistoupení k EMU (i pro úvahy, na jakých fórech diskusi otevírat a vést).

1. Má-li dojít k přistoupení k EMU, jednoznačně z hlediska dlouhodobého směřování ekonomiky ČR doporučujeme zvolit variantu pozvolné konvergence ČR, realizovat tuto konvergenci ještě v období před vstupem do EMU a přistoupit k EMU později a s nižším směnným kurzem.
2. Protože čas pro konvergenci nebude krátký (odhad je spíše v horizontu 5-10 let), lze v „mezičase“ sledovat směřování EMU jako takové (v naší analýze jsme se touto otázkou nezabývali, nicméně otázka „do jakého klubu chceme vstoupit“ je podstatná).
3. Pro případné přistoupení k EMU je nezbytné změnit pozici ČNB, která v současnosti vůbec o přistoupení k EMU neuvažuje (viz poslední dokument, který k této věci zpracovala z roku 2003). V případě úspěchu následně otevřít diskusi o následném kroku – přistoupení k ERM II.
4. Bude nezbytné zahájit diskusi o otázce přistoupení k EMU s širší veřejností. Nezbytné je připravit se na současné rozdělení společnosti, která zčásti vyžaduje jednoduché argumenty. Jednodušší argumenty lze přitom snáze vystavět proti společné měně, naopak podpůrné argumenty jsou na pochopení složitější..

Závěrem je třeba připomenout, že rozhodnutí jak o připojení k EMU, tak o jeho podmínkách, je rozhodnutím spíše politického než odborného charakteru. To se ostatně týká i dalších měnověpolitických rozhodnutí, neboť dopady těchto rozhodnutí mají odlišné dopady na jednotlivé části ekonomiky a společnosti (věřitelé vs. dlužníci, domácnosti vs. podniky atd.).

Zpracovali:

Ing. Petr Mazouch Ph.D. a prof. Ing. Jakub Fischer, Ph.D.

Kontakt: kest.vse.cz

Příloha: Pracovní materiál k tématu Prijatie Eura v ČR

Vypracováno Katedrou ekonomické statistiky, Fakulta informatiky a statistiky, VŠE v Praze

V Praze, září 2019

Stále viac rozoberanou témou sa stáva prijatie Eura ako jednotnej Európskej meny aj v Českej republike. Podstatným poznatkom je, že Česko sa k prijatiu spoločnej meny vstupom do Európskej únie zaviazalo, a preto nie je otázkou, či Euro prijať, ale kedy tak urobiť. V prípade, že Euro nebude v blízkej dobe prijaté, môže sa stať že medzičasom sa stane realitou tzv. dvojrýchlostný (viacrýchlostný) model Európy. V prípade, že by začal platiť tento model, môžu vzniknúť kritéria, ktoré povedú k výraznej komplikácii prijatia Eura v Česku spôsobené zmenou a rozvojom legislatívy, ktorá by mohla zprísniť preto, aby bola zabezpečená stabilita Eura. Momentálne na prijatie spoločnej meny treba splňať 5 kritérií. Prvé štyri: cenová stabilita, rozpočtový schodok k HDP, celkové zadĺženie k HDP a konvergencia úrokových sadzieb sú v českej ekonomike s prehľadom splnené, a preto by s nimi nemal byť problém. Problém však nastáva pri piatom kritériu, ktoré vyžaduje dvojročné udržanie meny vrámci fluktuálneho pásma $\pm 15\%$ od zatiaľ nestanoveného vstupného kurzu českej koruny k euru.

Prijatie spoločnej meny je spojené s množstvom výhod, ktoré plynú pre obyvateľov, firmy ale aj pre ekonomiku ako celok. Spomenúť všetky by bolo náročné, ak nie nemožné, a preto sa bližšie pozrieme na tie najčastejšie diskutované, a teda zrejme aj najzásadnejšie v rozhodovaní o jej prijatí, ktoré môžu poslúžiť ako zdroj argumentov pri rozhodovaní. Pozrieme sa aj na niektoré ekonomické ukazovatele, ktorých vývoj porovnáme so Slovenskom a krajinami EU a EU15.

Výhody prijatia spoločnej meny

Začneme výhodami prijatia spoločnej meny, ktorých je viac a sú jednoducho predstaviteľné a vysvetliteľné. Jednou z nich je, že česká ekonomika môže získať do pozadia veľmi silných hráčov EU, a teda v prípade problémov sa môže oprieť o ich pomoc. Pád ktorejkoľvek ekonomiky, či už väčšej alebo menšej, by pre eurozónu predstavovala veľké nebezpečenstvo újmy pre celé európske hospodárstvo, a preto sa bude snažiť pomôcť štátom, ktoré sa dostanú do ťažkostí. Jasným príkladom tohto prístupu je Grécko, ktorému bola poskytnutá obrovská pomoc pri úpade počas svetovej krízy.

Azda za najvýznamnejšiu výhodu môžeme považovať zredukovanie transakčných nákladov. Množstvo českých firiem je už aj tak nútené viesť účty v Eurách, aby mohli obchodovať so zahraničím, avšak vyplácajú platy v českých korunách. Táto povinnosť viesť účty vo viacerých menách pre nich jednoznačne predstavuje záťaž, ktorá by spoločnou menou mohla byť odstránená. Takisto by to znamenalo upustenie od zmeny peňazí pri dovolenkách vrámci Európy. To by sa súčasne prejavilo aj významne väčšou transparentnosťou cien a umožnilo by to firmám, ako aj spotrebiteľom nakupovať produkty a služby tam, kde ich výjdu najvýhodnejšie. Ďalším, nie menej významným plusom, by pre firmy obchodujúce so zahraničím bolo zrušenie hedgeov, ktorými sa zabezpečujú na kurzové riziko.

Jednotná mena by mala do českej ekonomiky priviesť aj významné investície, ktoré doposiaľ neboli považované za vhodné, nakoľko česká koruna môže byť citlivejšia na ekonomické cykly alebo ekonomickú krízu než Euro, ktoré používa výrazne väčšia skupina obyvateľstva a zohráva aj veľmi významnú rolu na finančných trhoch. Očakáva sa, že tieto investície budú prúdiť zo zahraničných korporácií, čo vytvorí väčšie množstvo výroby a služieb, ale vďaka zvýšenej konkurencii by sa tento prílev nemal prejavíť vo zvyšovaní cien. Práve naopak mal by ceny ešte stlačiť nižšie a ponúknuť nové pracovné miesta pre českých občanov.

Ďalším z pozitívnych dopadov prijatia eura by malo byť zmenšenie ekonomických výkyvov spôsobené tým, že zaniknú výkyvy v kurze oproti euru, ktoré sú v súčasnosti pre českú exportne orientovanú ekonomiku veľmi významné. S tým je spojený aj plynulejší presun kapitálu a pracovnej sily, ktorej má Česko v súčasnosti signifikantný nedostatok.

Nevýhody prijatia spoločnej meny

Prijatie Eura by pre Česko, samozrejme, znamenalo aj určité nevýhody, ktoré z prechodu na spoločnú menu plynú. Najväčšou nevýhodou je prenechanie určitej moci rozhodovania európskym orgánom, najmä centrálnej banke. Prijatie Eura by zamedzilo možnosť tlačiť peniaze, čo môže byť využité na podporu investícií, a prispieť k zvyšovaniu spotrebiteľských nákupov, a teda rozhybať stagnujúcu ekonomiku. Toto je v súčasnosti silný nástroj na kontrolu inflácie zvyšovaním úrokových mier, alebo znižovaním peňažnej zásoby.

Ďalšou obrovskou hrozbou prijatia Eura je, že pri zlom ekonomickom vývoji môže negatívne zasiahnuť táto skutočnosť aj ostatné členské štáty. Ukážkovým príkladom je ekonomická kríza z roku 2009 v Grécku, ktorá sa neskôr rozšírila aj v Portugalsku, Taliansku, Írsku a Španielsku. V súvislosti s vtedajším dianím došlo k porušeniu základných princípov konvergenčných kritérií, preto ani Euro nemôže predstavovať silnú garanciu dodržiavania dlhodobých ekonomických plánov a pravidiel. Za zmienku tiež stojí to, že nie len kríza v členských štátoch, ale už len zlé ekonomické signály z ekonomicky silných štátov vrámci Európy môžu veľmi negatívne ovplyvniť ekonomiku všetkých členských štátov a taktiež výraznou depreciáciou kurzu Eura.

Pre eurozónu platia niektoré prísne pravidlá, ktoré mimo nej nemusia byť tak striktné dodržiavané. Tieto pravidlá súčasne obmedzujú možnosti rozhodovania občanov pri niektorých ekonomických a politických témach. O toto rozhodovanie prichádza aj štát samotný, nakoľko riadenie meny národnou centrálnou bankou je nahradené riadením Európskou centrálnou bankou. Tento jav je spojený s prenechaním obrovskej moci do rúk malej skupiny, čo môže súčasne narušiť jeden zo základných princípov EÚ, a to slobody jednotlivcov. Tento nedostatok mnohých vedie k záveru, že v skutočnosti je Euro politickým nástrojom vytvoreným pre nadmernú centralizáciu EÚ (Bagus, 2012).

Aj napriek približovaniu sa hospodárskemu cyklu, ktorý je v súčasnosti v eurozóne, nie je tento cyklus rovnaký ako v Českej republike, a preto je na mieste obávať sa, že tieto rozdiely môžu viesť skôr k divergencii v životnom štandarde, čo môže občanom Českej republiky veľmi uškodiť.

K negatívam spoločnej meny môžeme zaradiť aj fakt, že väčšie ekonomiky dokážu produkovať veľké objemy za nižšie ceny, čo môže pomerne malej českej ekonomike tiež veľmi uškodiť, nakoľko niektoré

menšie české podniky môžu stratiť konkurencieschopnosť tým, že sa budú ceny a mzdy približovať európskemu štandardu, ktorý je vyšší, a tým prísť o doteraz významné postavenie na trhu.

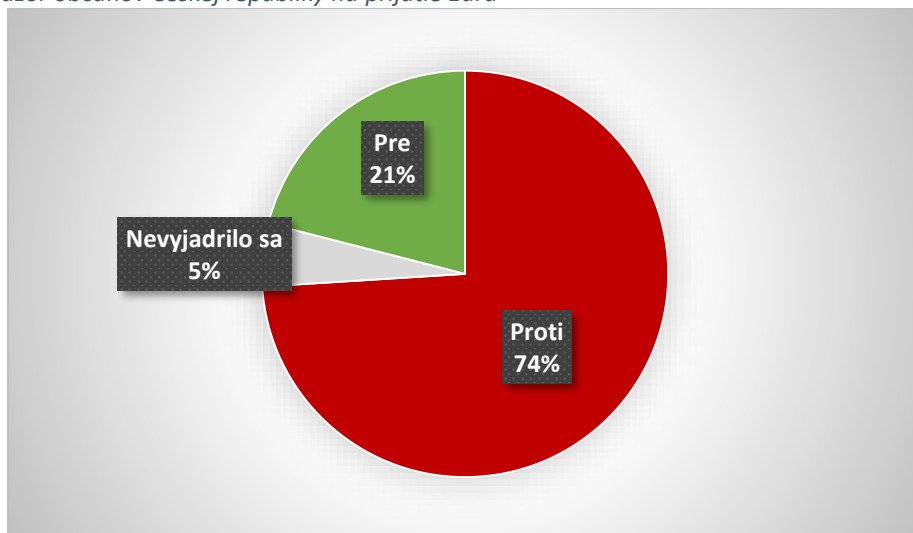
Obrovským omedzením je, že vstupný kurz nebude určený ani českou vládou, ani ČNB, ale práve Európskou komisiou po konzultácii s ECB. Stanovenie tohto kurzu bude následne schválené Radou EU pre hospodárske a finančné otázky, ktorá sa skladá z ministrov financií a zástupcov centrálnych bánk členských štátov a postúpený na schválenie Európskou radou. V súčasnosti nie je známa žiadna metodika, na základe ktorej by sa daný kurz počítal, ale všeobecne sa predpokladá, že bude určený na základe historického vývoja kurzu, parity kupných síl a tiež niektorých ďalších makroekonomických charakteristík českej ekonomiky.

Ďalšou obrovskou nevýhodou sú jednorázové náklady na zavedenie Eura. Jedná sa o miliardy, ktoré budú musieť byť vyčlenené nielen na vyprodukovanie novej meny, ale aj na zmeny v účtovných systémoch, ale aj všetkých prístrojoch akceptujúcich menu, a iných prístrojoch a oznamoch, ktoré informujú verejnosť o dianí v spojitosti s meniacou sa menou.

Postoj obyvateľov ČR k prijatiu spoločnej meny

Spoločná európska mena prináša radu výhod, avšak aj niektoré nevýhody, ktoré vo vnímaní českého národa stále prevažujú. Napriek tomu, že sa postupom času zakaždým väčšia časť opýtaných vyjadrí, že je pre prijatie Eura, táto skupina priaznivcov je stále v Česku veľmi malá, tj. 21%. Obrovskú prevahu má skupina odporcov (74%) a len malá časť opýtaných sa k danej téme vyjadrí nevedela, prípadne nechcela (5%). Daný názor občanov je zobrazený na Obr. 1, ktorý vznikol na základe dát z Eurostatu.

Obr. 1 Názor občanov Českej republiky na prijatie Eura

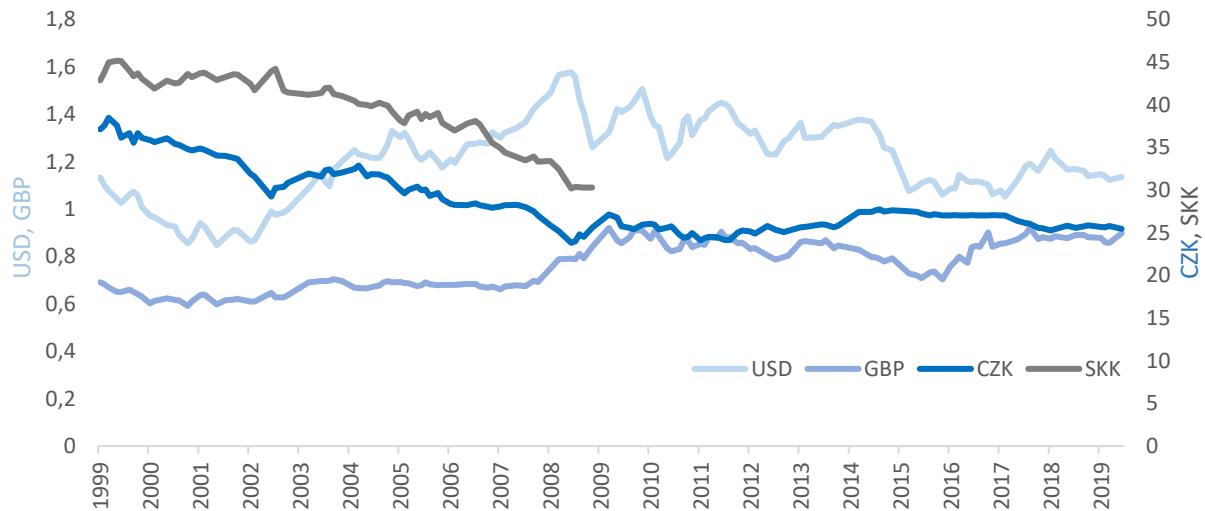

Zdroj: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/29/groupKy/183>, vlastná úprava

Otázkou je, ako veľmi je český národ informovaný o výhodách a nevýhodách prijatia Eura, a spoločnej menovej politiky. Je možné, že veľa dotazovaných ľudí zamietne túto možnosť len preto, pretože sú zvyknutí na súčasnú menu a nechcú si zvykať na novú, a pritom si neuvedomujú, aké ďalšie výhody im to môže priniesť. Aj keď je táto otázka veľmi rozoberaná, nie je ľahké stretnúť sa vrámci Česka s propagáciou spoločnej meny a poukazovaním na jej výhody, a preto môže byť výsledok zamietaný najmä pre neinformovanosť obyvateľstva.

Následující grafy vývoje vybraných ekonomických ukazatelů za EU, EMU, SVK, ČR.

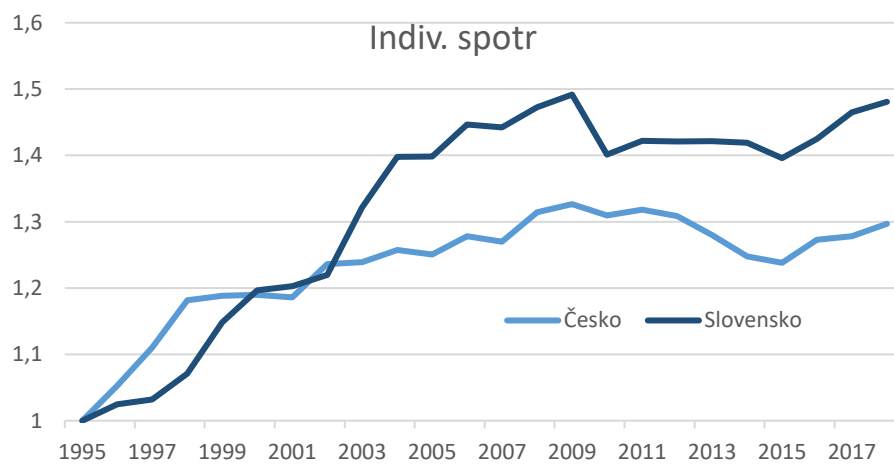
Obr. 2 Graf znázorňující vývoj nominálního kurzu mien k Euru

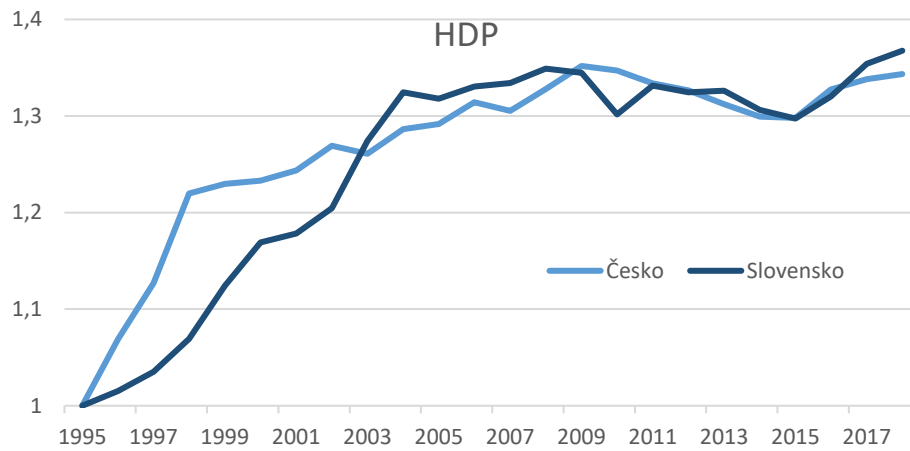
*Data za SKK sú do roku 2008

**vývoj USD a GBP je zobrazený podľa ľavej osy, CZK a SKK podľa pravej osy

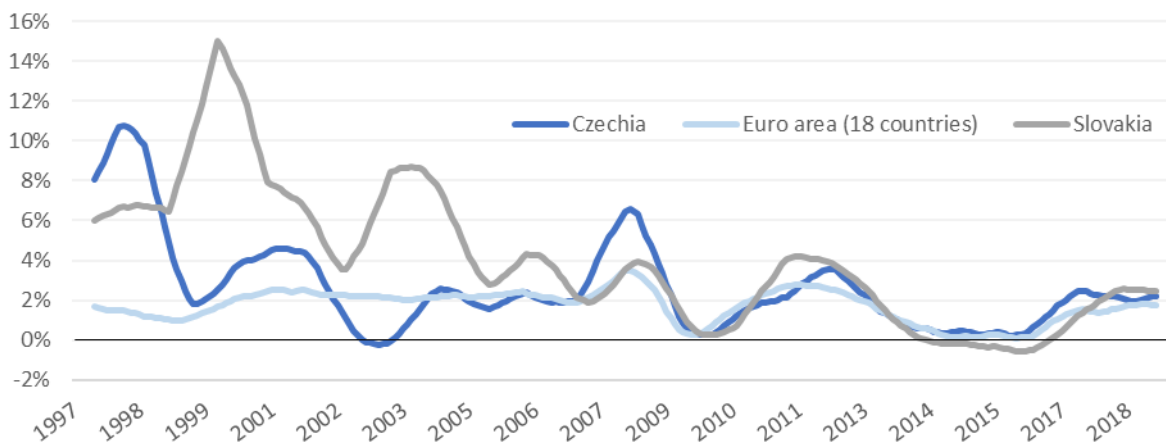
Obr. 3 Graf znázorňujúci vývoj parity kúpnej sily individuálnej spotreby v Česku a na Slovensku (1995 = 1)

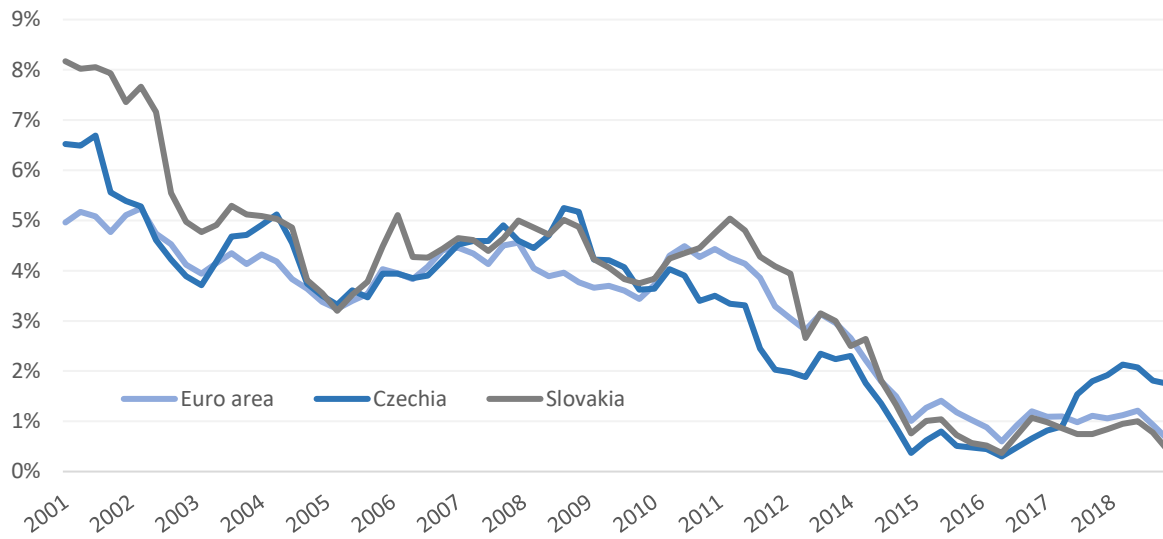
Obr.4 Graf znázorňující vývoj parity kúpnnej síly v Česku a na Slovensku vzhľadom k HDP (1995 = 1)

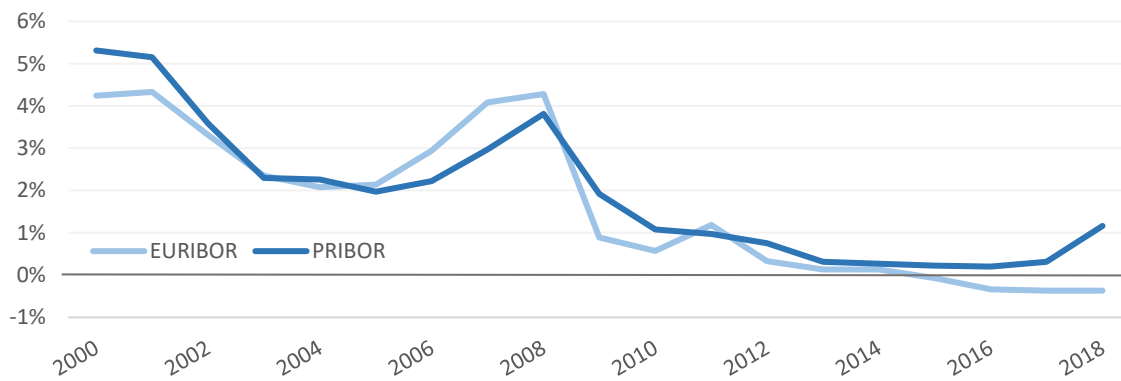
Obr.5 Harmonizovaný index spotrebitelských cien (MA – 12M)

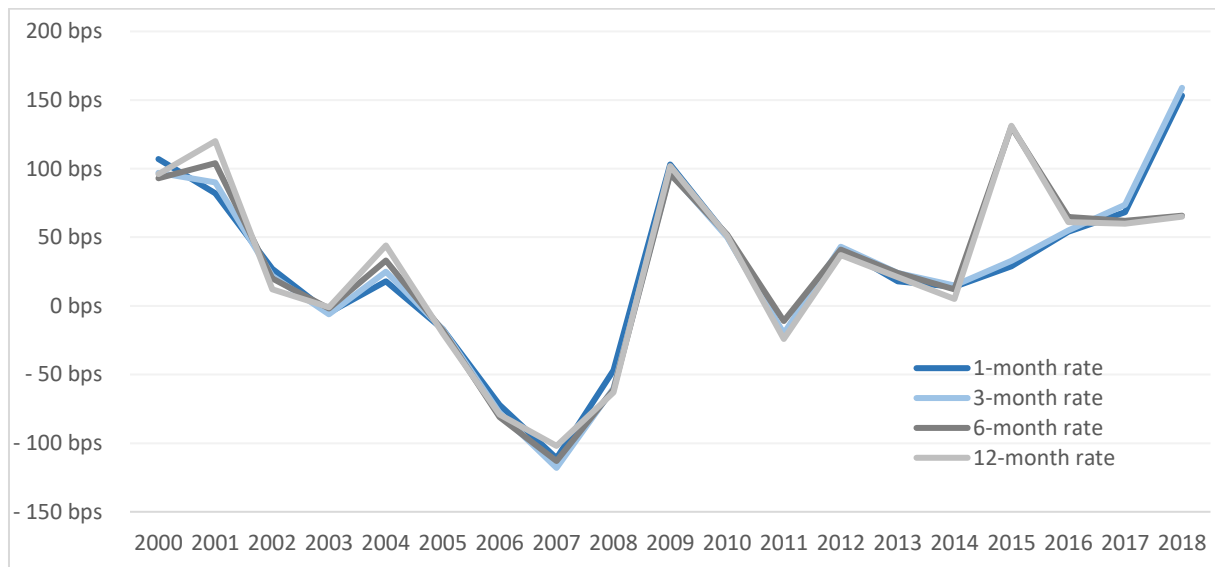
Obr. 6 Dlhodobé úrokové miery

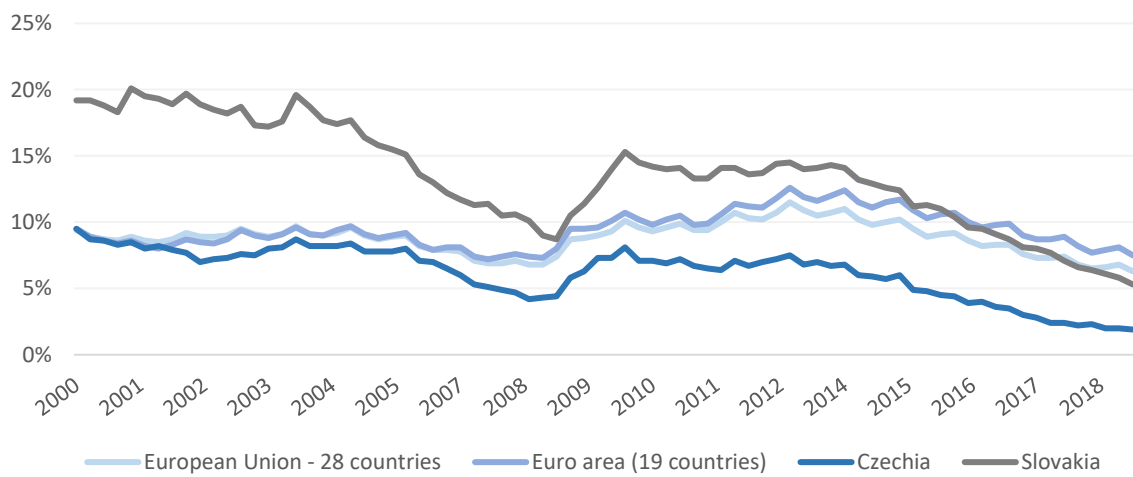
Obr. 3 Vývoj 1M úrokovej sadzby

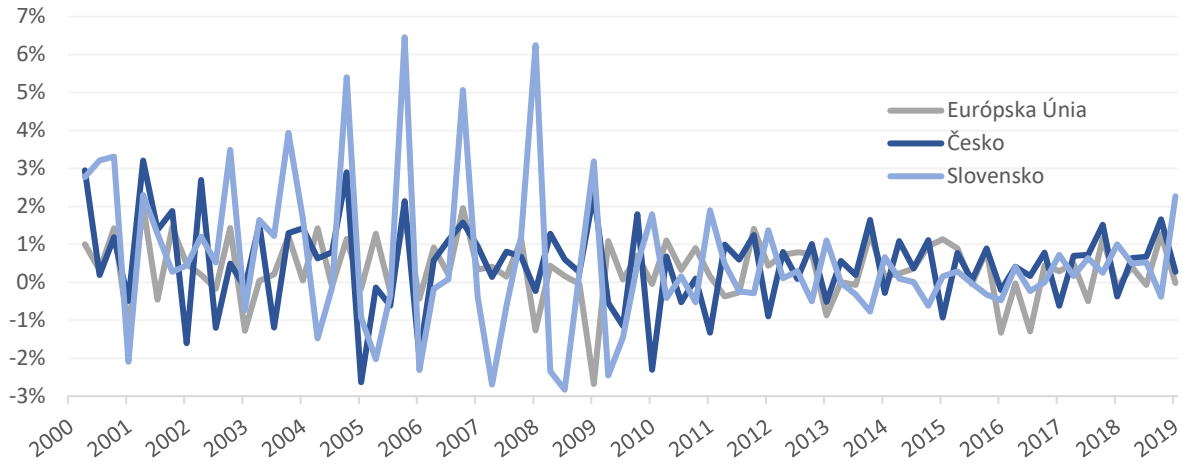
Obr. 4 Rozdiel medzi krátkodobými úrokovými mierami v Česku a EA [IRCZK - IREA vyjadrený v bazických bodoch]

Obr. 5 Miera nezamestnanosti

Obr. 10 Vývoj rastu HDP QtQ

Obr. 61 Vývoj rastu HDP YtY

